Pachateli nejčastěji překonávané překážky (r. 2013)

rámy, křídla, zárubně	30 373
ploty	16 832
visací a lankové zámky	14 771
skleněné výplně	11 591
trezory	11 534
cylindrické vložky	11 501
petlice	6 440

výplně neskleněné	3 467
mříže, rolety	2 986
stěny, podlahy, stropy	1 389
zadlabací zámky	925
sklepy	859
závěsy	578
střechy, půdy	505

Zdroj: statistika Policie ČR.

2. ROZDĚLENÍ OBJEKTŮ

Jaromír Kyncl

Podle Ing. Petra Hartmanna[1] má běžně používaný pojem „objekt" několik významů. Ve spojitosti s ostrahou je obvykle používán pro označení zájmové budovy, pozemku, ale také ochraňované osoby nebo věci. V jiném pojetí může být chápán jako cíl bezpečnostního zájmu. Často používáme spojení objekt zájmu, objekt sledování a podobně.

Jak dále Hartmann uvádí, v používání pojmu „objekt" je třeba zastávat určitou volnost, avšak vždy v kontextu celkového rámce. V prováděcí vyhlášce k zákonu o ochraně utajovaných informací je vymezen pojem „objekt" jako budova nebo jiný ohraničený prostor, ve kterém se zpravidla nacházejí zabezpečené nebo jednací místnosti. Určitě tedy můžeme pro soukromou bezpečnostní praxi chápat pojem objekt obecněji jako budovu nebo soubor budov, případně ohraničený prostor určený ke střežení.

Pro úplnost dodává, že pojem obecnější, nadřazený pojmu „objekt", je definován v technických normách, zejména v normách pro bezpečnost informací. Jde o pojem „aktivum", v naší praxi málo používaný. Aktivum (množné číslo aktiva) je chápáno jako vše, co má pro organizaci nějaký význam a z toho důvodu má být chráněno.

Z výše uvedeného vyplývá, že objektem nemusí být pouze budova, ale taktéž část budovy, patro či pouhá místnost. Navrhovaná bezpečnostní opatření musejí být schopna odradit potencionálního narušitele od provedení jeho úmyslu, popřípadě mu znemožnit odcizení střeženého majetku nebo jeho částí. Při rozhodování o jejich aplikaci je nutno vycházet z vyvážených potřeb kvality a intenzity zabezpečení v přímé návaznosti na náklady spojené s realizací tohoto rozhodnutí.

[1] HARTMANN, Petr: *Odborná terminologie v komerční bezpečnosti – pojmový aparát, názory, diskuze*. In: Bezpečnost s profesionály. Čís. 2. KPKB ČR 2014. Str. 14.

Jednotlivé fáze zabezpečení objektu by měly v návaznosti na specifika níže uvedeného typového rozdělení zahrnovat minimálně:

- sběr informací a inventarizaci známých i předpokládaných bezpečnostních rizik,
- bezpečnostní průzkum,
- formulaci vstupních podkladů k tvorbě bezpečnostního projektu (včetně rozpočtu),
- tvorbu realizační dokumentace (včetně stanovení podmínek provozu),
- tvorbu dokumentace skutečně realizovaného zabezpečení,
- zahájení zkušebního provozu,
- personální zabezpečení.

Veřejný sektor

Veřejný sektor je součástí sektoru služeb. Jádrem veřejného sektoru je veřejná správa, kterou tvoří soustava úřadů s centrální nebo územní působností. Kromě veřejné správy tvoří veřejný sektor další organizace, které poskytují veřejné služby (např. nemocnice, školy, domy sociální péče, atd.), financované z veřejných prostředků. Od soukromého sektoru se veřejný sektor liší především tím, že není založen na ziskovém principu a finanční prostředky na své fungování získává z veřejných rozpočtů. Součástí veřejného sektoru jsou takové druhy služeb, které by bylo nevýhodné, nepraktické, ba až nemožné poskytovat na komerční bázi. Ve veřejném sektoru neexistuje díky daním přímý vztah mezi uživatelem služby (plátcem) a jejím poskytovatelem. Veřejný sektor zahrnuje celou řadu subjektů a objektů, zejména:

- úřady, veřejné budovy,
- památkové objekty, muzea, galerie,
- zdravotnická zařízení, nemocnice,
- veřejné školy, univerzitní kampusy,
- kulturní a společenská zařízení,
- budovy IZS,
- armády, vězeňství,

- dopravní stavby, podzemní stavby,
- vodohospodářské stavby,
- speciální stavby,
- objekty strategického významu.

Retail

Zřejmě nejčastějším zákazníkem bezpečnostních služeb, výrobců a dodavatelů bezpečnostních technologií je retail. Ať už se jedná o malé prodejny, větší obchodní jednotky či velké obchodní řetězce, hledající vhodná řešení pro ochranu svého zboží, majetku, zaměstnanců i zákazníků.

Systémy ochrany zboží proti krádeži pomáhají odradit a odhalit pachatele krádeží v obchodech pomocí viditelných nebo latentních bezpečnostních prvků a detekčních systémů. Klienti dnes mimo jiné vyžadují vysoce kvalifikované analýzy nákupního chování včetně využívání informací z bezpečnostních technologií k hladkému řízení provozu ve svých logistických centrech.

Druhy a charakteristika stacionárních prodejen[2]

Běžné prodejny

Jedná se o prodejny potravinářské i nepotravinářské. Jejich prodejní plocha může být od 30 až do 2 500 m^2. Podle nabízeného sortimentu se dále člení na:

- plnosortimentní jednotky (např. prodejny potravin),
- smíšené jednotky; jejich sortiment zahrnuje jak potraviny tak zboží nepotravinářské, vesměs jsou zaměřeny na zboží běžné potřeby,
- specializované prodejny (například sklo-porcelán); většinou se jedná o nepotravinářské prodejny, jejich sortiment je bohatý, zpravidla jsou luxusně zařízené,
- úzce specializované prodejny (např. foto-kino, kancelářské potřeby, butiky); mají poměrně úzký, ale zato dostatečně hluboký záběr sortimentu, jsou umísťovány obdobně jako specializované prodejny do městských center a prodej v nich vyžaduje vysokou náročnost na odbornost prodavačů i na zařízení prodejny.

[2] http://referaty.superstudent.cz/materialy/druhy-a-charakteristika-prodejen

Supermarkety

Jedná se o velkokapacitní prodejní jednotky zaměřené na potravinářské a nepotravinářské zboží denní či časté poptávky, přičemž nepotravinářského zboží představuje minimálně 35 % veškerého zboží (až 50 %). Samoobslužný prodej zde bývá doplněn individuální obsluhou. Prodejní plocha se nachází nejčastěji v jednom podlaží samostatného provozního objektu, o velikosti minimálně 400 m^2. Supermarkety bývají umístěny nejčastější v centrech měst, městských čtvrtí, v blízkosti dopravních uzlů nebo jsou součástí obchodních domů.

Hypermarkety

Jsou to velké prodejní jednotky se samoobsluhou, které mají za základ vždy plný potravinářský sortiment a velký rozsah nepotravinářského zboží (až 80 % prodávaného zboží). Ve všech hypermarketech je zajištěna možnost občerstvení. Oproti supermarketům jsou větší, s prodejní plochou od 2 500 m^2 do 25 tisíc m^2. Hypermarkety jsou stavěny obvykle v okrajových částech měst a jejich součástí jsou vždy velké parkovací plochy; nezřídka bývají zřizovány samostatně u dálničních tahů.

Diskontní prodejny

Slouží jako centra levného nákupu. Jsou to samoobslužné prodejny s jednoduchým vybavením, které nabízejí potravinářské zboží a průmyslové zboží denní potřeby za nižší než obvyklé ceny. Nižších cen, zajišťujících rychlý obrat zásob, je dosaženo úsporou provozních nákladů, a to zejména:

- prodejem zboží převážně z přepravních obalů (palet, kartonů), jen u některých druhů zboží také doplňkově z prodejních regálů,
- tím, že zboží nebývá samostatně označeno cenovkami, k informaci o cenách slouží výrazné cenovky nad prodejními místy,
- vyloučením obslužných úseků,
- omezením nebo úplným vyloučením sortimentu vyžadujícího technicky náročná prodejní zařízení (např. chladicí nebo mrazicí pulty).

Diskontní prodejny zpravidla nevedou plný sortiment, ale jejich nabídka bývá omezena na 600 až 800 položek. Doporučená prodejní plocha těchto obchodních jednotek je 200 až 600 m^2, optimálně 400 až 600 m^2. Prodejní

plocha je umístěna na jednom nebo ve dvou podlažích. Samoobslužný regálový prodej je doplněn prodejem zboží z palet a rolltejnerů.

Obchodní domy

Vznikly již v 19. století a jsou zákazníky oblíbeny dodnes. Zajišťují prodej pod jednou střechou. Představují soubor specializovaných prodejen s možností komplexního nákupu. Prodejní plocha zaujímá rozlohu mezi 2 500 m^2 až 20 000 m^2 a je vždy situována do většího počtu podlaží. V poslední době se používá kombinace všech forem prodeje, tzn. prodeje s obsluhou, samoobslužného, prodeje podle vzorků, pomocí prodejních automatů atd. V jednotlivých podlažích je provoz obchodního domu často organizován formou uzavřené samoobsluhy. Takové uzavřené podlaží s vymezenými vstupy pro zákazníky a s výstupem přes inkasní zónu nazýváme etážovou samoobsluhou. Obchodní domy mohou být:

- univerzální (plnosortimentní) – nabízejí široký a poměrně hluboký sortiment potravinářského a nepotravinářského zboží; mohou v nich být zřizovány specializované prodejny cizích obchodních nebo výrobních firem, tzv. prodej typu shop-in-shop; prodej zboží doplňují různé služby a pravidlem bývá zajištění občerstvení, často přímo restaurační zařízení,
- specializované – nabízejí většinou nepotravinářské zboží, nejčastěji se orientují na sortiment odívání a s ním spojené služby, rozlohou jsou většinou menší, např. obchodní dům zaměřený na prodej dětského zboží, sportovního zboží, kožešin, obchodní dům Baťa aj.

Odborné velkoprodejny

Pro tyto prodejní jednotky je typická samoobslužná forma prodeje v samostatném, většinou jednopodlažním objektu. Příkladem jsou prodejny pro kutily, zahrádkáře, prodejny potřeb pro domácnost, prodejny stavebnin či prodejny nábytku. Jsou vybaveny parkovištěm.

Široký sortiment retailu je dále členěn podle následujících segmentů:

- potraviny
- drogistické zboží
- oděvy
- profese, hobby (nářadí, vybavení)

- nábytek
- elektronika
- bílé zboží
- sport, volný čas
- gastronomie
- PHM aj.

Finanční instituce, banky

Přesto, že v podstatě každá finanční instituce (bankovní dům) má k ochraně svých objektů, zaměstnanců i spravovaných prostředků zpracovanou vlastní bezpečnostní metodiku, dokážou bezpečnostní agentury pod vedením expertů na bezpečnostní problematiku nabídnout optimální řešení pro zajištění maximální bezpečnosti provozu konkrétní banky, s důrazem na zabezpečení hotovosti (proti odcizení zvenku i zevnitř), na zabezpečení dat klientů a tím i na minimalizaci nebezpečí napadení klientských účtů.

Finanční instituce a banky dělíme na:

- bankovní domy
- pojišťovny
- směnárny

Průmysl, zemědělství

Je třeba si uvědomit, že téměř u všech průmyslových a zemědělských objektů se jedná o objekty s relativně „volným" pohybem velkého množství osob. Zabezpečení takových objektů je proto nutno realizovat s ohledem na přání zadavatele, jeho finanční prostředky a technické možnosti. V úvahu je třeba samozřejmě brát i stanovisko příslušného pojišťovacího ústavu klienta.
Problematika zabezpečení průmyslových a zemědělských objektů je velmi obsáhlá, neboť se nejedná pouze o objekty uzavřené, s charakterem blízkým standardním administrativním budovám, ale také o velké areály s řadou objektů, volných ploch a množstvím vjezdových bran.

Průmyslové a zemědělské objekty dělíme na:

- průmyslové a zemědělské stavby
- administrativní objekty
- komerční prostory
- výrobní prostory
- statky, ranče, usedlosti
- pozemky, areály
- objekty technologické
- logistická a skladovací centra

Bydlení, občanské stavby

Pro účely bydlení specifikuje zákon rozumí soubor místností (popřípadě jednotlivou obytnou místnost), který svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňuje požadavky na trvalé bydlení a je k tomuto účelu užívání určen. V souladu s účelovým určením bytu jako místností určených k trvalému bydlení je třeba, aby obsahoval především místnosti obytné (popřípadě jednotlivou obytnou místnost). Za obytnou lze ve smyslu ustanovení § 3 písm. m) vyhlášky č. 137/1998 Sb. považovat část bytu (zejména obývací pokoj, ložnici, jídelnu), která splňuje požadavky předepsané citovaným předpisem, je určena k trvalému bydlení a má podlahovou plochu nejméně 8 m^2. Podle ustanovení § 22 odst. 6 citované vyhlášky by měl mít každý byt samostatné základní příslušenství (záchod a koupelnu); není však vyloučeno, že příslušenství může být společné více bytům.

Občanskými stavbami rozumíme stavby, které jsou realizovány za účelem poskytování služeb. Tyto stavby bývají velmi specifické. Už při jejich návrhu a realizaci je nutno současně implementovat několik důležitých kritérií, především funkčnost stavby, dostupnost a příjemné prostředí pro širokou veřejnost, bezpečnost, začlenění stavby do okolního prostředí, v neposlední řadě pak ekonomické řešení stavby.

Bydlení, občanské stavby a jejich další prostory zahrnují:

- byty, činžovní a panelové domy
- společné prostory
- nebytové prostory

- rodinné domy
- rekreační chaty, zahrádky
- garáže, dílny
- ubytovací zařízení
- komunitní bydlení

„Inteligentní" budovy

Za „inteligentní" budovy považujeme takové budovy, v nichž jsou jednotlivé inteligentní prvky integrovány a řízeny prostřednictvím jediného systému, bez ohledu na technologickou realizaci jednotlivých subsystémů. „Inteligentní" budovu tedy můžeme chápat jako jeden komplexní celek, ve kterém jsou všechny důležité systémy propojeny do jedné komunikační a vizualizační platfoemy a jsou spolu schopny vzájemně komunikovat. Cílem chování jednotného řídícího systému je vytváření, udržování a správa takových podmínek pro pobyt a procesy v prostorách budovy probíhající, které reagují na měnící se vnější podmínky nebo vnitřní či vnější požadavky majitele (klientů).

Mezi „inteligentní" budovy patří:

- rezidenční budovy
- budovy komerčního charakteru
- stavby víceúčelového charakteru

2.1 Bezpečnostní posouzení objektu

Jaromír Kyncl

V rámci realizovaných návrhů poplachového zabezpečovacího a tísňového systému (PZTS) bývá často zapomínáno na tzv. bezpečnostní posouzení objektu, a to i přesto, že jako nedílná součást každého návrhu PZTS má stanovenou legislativní oporu v technických normách (ČSN 50131-7, TNI 33 4591-1) a směrnicích České asociace pojišťoven (ČAP).

Mnohdy je bezpečnostní posouzení objektu považováno firmami za zbytečnou investici a jakýsi nadstandard. Je však důležité si uvědomit, že podceňování bezpečnostního posouzení může mít katastrofální dopad na kvalitu navrženého zabezpečení. Norma ve svých přílohách definuje základní požadavky, které by měl brát bezpečnostní analytik v úvahu při vlastním po-

suzování a přípravě návrhu systému PZTS. Zaznamenaný výstup z realizace bezpečnostního posouzení objektu je důležitým dokumentem zejména pro pojišťovny, neboť jedním z dílčích kroků při posuzování bezpečnosti objektu je stanovit, do jaké míry je nutno objekt zabezpečit. Primárním cílem bezpečnostního posouzení objektu je pak určit, jak a za pomocí jaké techniky je možno vlastní zabezpečení realizovat.

Posuzované faktory bezpečnosti

Bezpečnostní posouzení objektu je vysoce odborná analytická činnost, která je přímo závislá na znalostech mnoha analytických metod. Především analýzy rizik, analýzy současného stavu PZTS a prognostického vytváření možných scénářů narušení posuzovaného objektu. Analýza rizik zpravidla identifikuje veškeré hrozby z hlediska pravděpodobnosti, že se objeví, a dále z hlediska následků, které můžou přinést, pokud se ohrožení projeví. Dále sleduje dva cíle, a sice čím je riziko specifikováno a jak ho kvantifikovat. Zahrnuje také identifikaci aktiv a stanovení jejich hodnoty. To znamená vymezení rozsahu posuzovaného objektu a popis aktiv, která mu náleží, potažmo určení hodnoty aktiv a jejich významu pro objekt, ohodnocení možného dopadu jejich ztráty, změny či poškození na existenci nebo chování posuzovaného subjektu. Po stanovení výše jmenovaných faktorů, majících vliv na objekt a jeho zařízení, následuje vytyčení rozsahu použitého PZTS v úzké návaznosti na zabezpečované hodnoty, zajišťované objekty, vlivy působící na PZTS zevnitř střežených budov a vlivy působící na PZTS z vnějšku budov.

Ing. Jiří Ševčík (Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně) definuje faktory, které by měly být při bezpečnostním posuzování objektu brány v úvahu jakožto „čtyři pilíře bezpečnostního posouzení", následovně:

- zabezpečované hodnoty a aspekty je ovlivňující,
- budova a aspekty ji ovlivňující,
- vlivy působící na PZTS, mající původ ve střežených objektech,
- vlivy působící na PZTS, mající původ vně střežených objektů.

V souvislosti se zabezpečovanými hodnotami by měly být posuzovány zejména tyto faktory:

- druh majetku,
- hodnota majetku,

- objem majetku,
- historie krádeží,
- nebezpečnost a atraktivita majetku,
- poškození majetku.

V souvislosti s posuzováním jednotlivých složek rizik budovy a její stavební dispozice by měly být posuzovány zejména tyto faktory:

- konstrukce objektu,
- stavební otvory,
- lokalita, prostředí,
- režim provozu,
- stávající zabezpečení.

V souvislosti s vlivy působícími na PZTS vně objektu by měly být posuzovány zejména tyto faktory:

- dlouhodobě i krátkodobě působící okolnosti (okolní stavby, výrobní procesy),
- počasí, klimatické podmínky (vítr, lijáky, blesky),
- vibrace (stavební stroje, železniční doprava),
- vysokofrekvenční rušení (antény, vysílače, radary aj.).

V souvislosti s vlivy působícími na PZTS zevnitř objektu by měly být posuzovány zejména tyto faktory:

- potrubí, vytápění, vzduchotechnika,
- klimatizační systémy,
- výtahy,
- elektromagnetické rušení,
- průchodnost signálu detektorů ve skladovacích prostorách apod.

Použitá literatura

ŠEVČÍK, Jiří: *Bezpečnostní posouzení objektu.* In: LUKÁŠ, Luděk: Bezpečnostní technologie, systémy management. VeRBum – Radim Bačuvčík. Zlín 2011. ISBN 978-80-87500-05-7. Str. 195–205.

2.2 Druhy ochrany objektů

Jaromír Kyncl

Základním předpokladem pro účinnnou realizaci požadavků na ostrahu je provedení bezpečnostního průzkumu v návaznosti na výsledky předchozích zkušeností, analýzy možných rizik, místních vlivů a bezpečnostní situace, v neposlední řadě s ohledem na funkci zkoumaného objektu a charakter majetku. Na základě vyhodnocených poznatků je nutno vypracovat bezpečnostní projekt fyzické ochrany, který by již měl obsahovat konkrétní definování celého systému fyzické ostrahy. Přijatá opatření se následně stávají nedílnou součástí objektové „instrukce (směrnice) pro výkon služby", v níž jsou specifikována všechna organizační a režimová opatření ochrany. Zejména charakteristika objektu, tedy jeho popis, bezpečnostní rizika a možnosti jejich řešení, způsob zabezpečení objektu, předmět výkonu služby a povinnosti zaměstnanců ostrahy. Chybět nesmějí ani režimy vstupu osob, vjezdu a výjezdu vozidel, klíčového hospodářství, obchůzkové činnosti, protipožární prevence nebo poskytování informací. Součástí každé dokumentace musí být vyřešené otázky pravomocí a kompetencí, postupu při řešení mimořádných událostí, tedy požáru, úniku plynu, vody, narušení objektu nepovolanou osobou či hrozby jiného útoku (bombou apod.). Na přání zákazníka mohou fyzickou ostrahu objektů zabezpečovat také psovodi, tedy strážní se psy, kteří jsou k tomuto účelu speciálně vycvičeni. Fyzická ostraha se aktivně podílí na zmaření záměrů narušitele a provádí bezprostřední opatření k jeho dopadení. Nejdůležitějším prostředkem k zajištění komplexní ochrany objektů je kombinace fyzické ostrahy a technické ochrany pomocí prvků mechanických a elektrických zabezpečovacích systémů a perimetrické ochrany.

Fyzická ostraha

Fyzická ostraha je nejstarší a dosud nejčastěji používanou formou zajišťování ochrany objektů. Chrání nejenom před neoprávněným vstupem, vandalismem, únikem informací, krádeží či jinou majetkovou újmou, ale také před sabotáží, ohněm, havárií či následky přírodní katastrofy. Z hlediska ochrany objektů lze definovat několik forem fyzické ostrahy, zejména strážní službu, bezpečnostní dohled, ochranný doprovod, kontrolní propustkovou činnost a bezpečnostní výjezd (zásah). Podle důležitosti a bezpečnostního významu je většinou zabezpečována vyškolenými zaměstnanci provozovatele objektu, příslušníky ozbrojených sil (sborů) nebo zaměstnanci pověřených bezpečnostních služeb.

Technická ochrana

Technickou ochranou budov rozumíme takový soubor přijatých bezpečnostních opatření, jehož použití v praxi zabraňuje, ztěžuje nebo oznamuje narušení ochrany objektu a celé zabezpečené oblasti. Nedílnou součástí ochrany budov je tzv. klasická ochrana, tedy využívání mechanických prostředků, zařízení a komponentů, které svou konstrukcí znemožňují jejich jednoduché překonání. Takové technické prostředky nazýváme mechanické zábranné systémy. Zjednodušeně řečeno – slouží jako pevná hráz a zamezují průniku nežádoucích osob do prostoru. Dalším způsobem technického zabezpečení objektu je využívání zařízení elektrických zabezpečovacích systémů (PZTS, EZS). Ty můžeme definovat jako soubor detektorů, tísňových hlásičů, ústředen (řídicích jednotek), prostředků poplachové signalizace a přenosových, zapisovacích a ovládacích zařízení, jejichž prostřednictvím je narušení střeženého objektu nebo prostoru opticky a akusticky signalizováno.

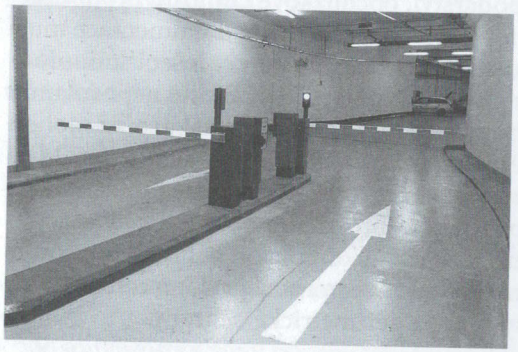

Vjezdová a výjezdová závora do podzemní garáže obchodního centra. Foto Petr Žák.

Mechanické zábranné systémy

Vedle tradičních mechanických prostředků, jakými jsou bezpečnostní dveře, zámky, rolety, mříže a bezpečnostní skla, řadíme do klasické ochrany také vjezdové závory, automatická vrata, bariéry proti vozidlům, osobní turnikety, propouštěcí branky či oplocení. K mechanickým prvkům ochrany patří i některé vlastní stavební součásti budov, které již svou podstatou tvoří překážky proti vniknutí pachatele. Jedná se o otvorové výplně dveřní, okenní, balkonové, vnější obvodové zdi budov, stropy, podlahy a střechy přízemních budov, zejména u staveb, kde je střecha současně stropem objektu. Mechanické zá-

branné prostředky nejsou schopny chráněné objekty samy o sobě a skutečně beze zbytku zabezpečit a chránit. Jejich mechanická odolnost proti průlomu (narušení) je totiž závislá především na použitém materiálu, jeho pevnosti, tloušťce a mnoha dalších vlastnostech. Proto při jejich užívání hovoříme o tzv. zpožďovacím faktoru. Ten nám sděluje, jak dlouho je konkrétní prostředek schopen dostupnými metodami a nástroji odolávat napadení. Vzniklá časová prodleva pak umožňuje pracovníkům fyzické ostrahy zorganizovat proti narušiteli kvalifikovaný zákrok.

Poplachové zabezpečovací a tísňové systémy (PZTS)

PZTS (dříve EZS – elektrické zabezpečovací systémy) tvoří převážně kombinace ústředny a elektronických komponentů (prostorových čidel, magnetických kontaktů aj.). V souvislosti s ostrahou objektu pomocí PZTS rozlišujeme jednotlivé prvky pro prostorovou, plášťovou a předmětovou ochranu. Prostorovou ochranou rozumíme detekci pohybujících se osob ve vymezeném prostoru za použití prostorových čidel a systémy detekce členíme na aktivní a pasivní. Příkladem těchto systémů jsou PIR detektory, MW detektory, detektory tříštění skla (tzv. glassbreaky), magnetické detektory, elektrické ploty nebo infračervené závory. Všechny tyto detektory obvykle obsahují sabotážní spínač, který se aktivuje při pokusu o zničení. Jednotlivé prvky plášťové ochrany tvoří detektory tříštění skla, magnetické detektory instalované na stavební otvory, detektory pohybu aj. Předmětová ochrana řeší ochranu cenných předmětů či zařízení (vitrín, obrazů, šperků, muzejních exponátů) za použití detektorů tlaku, otřesu, síly, náklonu apod. K významným doplňujícím technickým prostředkům tohoto druhu ostrahy patří elektrické požární systémy (EPS), kamerové systémy (CCTV), systémy kontroly vstupu osob (ACS) nebo speciální zařízení na ochranu perimetru.

Perimetrická ochrana

V rámci komplexního zabezpečení objektu je nutno uvažovat také o ochraně venkovních prostor, tzn. o střežení přístupových cest, přilehlých ploch, obvodových hranic pozemků, skladových míst a parkovišť. Účelem perimetrické ochrany je získání optimálního přehledu o situaci v celém střeženém prostoru a včasné rozeznání a zachycení případného narušitele. Nejlépe v době, kdy ještě nestačil spáchat škodu, popřípadě nezačalo jeho protiprávní jednání. Díky včasnému zjištění pokusu o narušení chráněného prostoru lze následně zvolit adekvátní zásah, například zmobilizovat strážní službu, kontaktovat příslušné orgány, aktivovat akustickou nebo světelnou signalizaci. Pro apli-

kace v praxi je v současné době k dispozici rozsáhlý sortiment venkovních zabezpečovacích prvků. K nejběžněji používaným patří IR závory, duální (mikrovlnné a IR) závory, IR bariéry (stěny), plotové detekční systémy, zemní detekční kabely, tlakové hadice, detektory magnetických anomálií, optické kabely nebo kombinované detektory s použitím CCTV.

Vhodnost aplikace toho či onoho bezpečnostního prvku musí být ale posuzována vždy v závislosti na konkrétních podmínkách, požadavcích a finančních možnostech klienta. V úvahu je nutno brát i míru přípustného rizika, to znamená, že zřejmě nebude příliš efektivní instalovat do plotových drátů světlovody z optických vláken, pokud jediné, co střežíme, je polorozpadlá stodola a několik ovocných stromů. Je si třeba také uvědomit, že žádný z výše uvedených prvků ochrany nemůže sám o sobě zabránit průniku do budovy či chráněného prostoru. Jejich implementování do systémů PZTS však umožňuje okamžité předávání signálů na ARC (pult centralizované ochrany, dohledové centrum, mobilní telefon klienta), které upozorní na každou podezřelou činnost v objektu a jeho bezprostředním okolí. Z hlediska zvýšení bezpečnosti by měly být jednotlivé prvky ochrany kombinovány s ostatními prostředky a druhy ochrany, vzájemně se s nimi doplňovat a navzájem se podporovat.

Režimová opatření

Režimová opatření představují soubor pravidel a postupů k zajištění požadovaného stupně bezpečnosti na všech úrovních, a to v závislosti na funkcích zabezpečovacích systémů a požadovaných zásadách zejména pro:

- oprávnění osob a dopravních prostředků pro vstup a vjezd do objektu, výstup a výjezd z objektu a způsob kontroly,
- podmínky a způsob kontroly vynášení a vyvážení věcí nebo utajovaných skutečností z objektu,
- režim pohybu osob, věcí, dopravních prostředků a utajovaných skutečností v objektu a jeho jednotlivých částech v pracovní a mimopracovní době,
- režim manipulace s klíči, identifikačními prostředky a médii, které se používají pro systémy zabezpečení vstupů a jimiž se zejména určuje systém a způsob označování, přidělování a odevzdávání klíčů, jejich úschovy a evidence, uložení duplikátů a způsob jejich použití,
- režim manipulace s technickými prostředky a jejich používání.

Z hlediska optimálního zajištění bezpečnosti by měly být jednotlivé druhy ochrany kombinovány s ostatními prostředky a druhy ochrany, vzájemně se s nimi doplňovat a navzájem se podporovat.

Komplexní řešení zabezpečení objektu by mělo obsahovat tyto základní fáze:

- sběr informací, analýzu a inventarizaci známých i předpokládaných rizik,
- bezpečnostní průzkum,
- formulaci vstupních podkladů k tvorbě bezpečnostního projektu (včetně rozpočtové části),
- tvorbu realizační dokumentace (včetně stanovení podmínek provozu),
- personální obsazení,
- výběr bezpečnostních technologií a jejich napojení na PZTS,
- základní metodiku (bezpečnostní koncepci) pro poskytování bezpečnostních služeb.

Základní metodika pro poskytování bezpečnostních služeb (bezpečnostní koncepce) by měla obsahovat tyto náležitosti:

- specifikaci obkektu a majetku,
- základní popis způsobu ostrahy objektů (areálu) a majetku (výrobků),
- doplňkové definice zadavatele (bezpečnostní předpisy, dohodnuté režimy, požadované výstupy, specifikace požadovaných služeb, plnění regulovaných povinností aj.),
- dohodnutý režim pro ostrahu majetku klienta (zadavatele),
- výsledek analýzy rizik souvisejících s dislokací objektů,
- soubor definovaných rizik souvisejících s provozováním objektů,
- analýzu problematiky kritických míst,
- průběžně zpracovávané aktualizace.

Při navrhování způsobu ochrany objektu je třeba brát v úvahu tato tři základní pravidla:[3]

[3] HANZENOVÁ, Monika: *Objektová bezpečnosť a režimové opatrenia*. Bakalářská práce. UTB. Zlín 2011. Str. 14.

1) žádná absolutní ochrana neexistuje – každý způsob (prvek) ochrany můžebýt překonán,

2) jeden použitý způsob ochrany nestačí,

3) technické prostředky nemohou plně nahradit lidský faktor – pouze člověk může správně vyhodnotit hlášení o narušení a podniknout adekvátní kroky.

2.3 Objekty strategického významu

Jaromír Kyncl

K objektům strategického významu řadíme všechny objekty, jejichž narušení by mělo významný vliv na chod a fungování společnosti z pohledu hospodářského, politického a vojenského. Příčinami narušení mohou být jak objektivní důvody, mezi které patří zejména přírodní jevy, tak subjektivní skutečnosti založené na úmyslném narušení, či dokonce znefunkčnění objektu. V současných složitých geospolečenských podmínkách je nutností, aby objekty strategického významu disponovaly komplexní účinnou ochranou, která by eliminovala veškeré hrozby narušení jejich funkčnosti. Objekty strategického významu dále řadíme nejenom k objektům kritické infrastruktury, ale především k objektům obranné infrastruktury, nutné pro potřeby zajišťování obrany státu před vnějším napadením.

Podle určení výjimečnosti, důležitosti a strategického významu[4] je dělíme na:

a) **vojenské a nevojenské objekty důležité pro obranu státu (ODOS)**

– podle § 29 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 222/1999 Sb.),

b) **objekty možného napadení (OMN)** – objekty vyhodnocené krajským úřadem a Magistrátem hl. m. Prahy podle § 7 zákona č. 222/1999 Sb.

U vojenských a nevojenských objektů důležitých pro obranu státu se posuzuje a zohledňuje výjimečnost, důležitost a strategický význam konkrétního

[4] usnesení vlády ze dne 14. prosince 2011 č. 934 k určení prvků kritické infrastruktury, jejichž provozovatelem je organizační složka státu;
nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury

pozemku, stavby, objektu a zařízení pro potřeby zajišťování obrany České republiky. K určení za ODOS se navrhují pozemky, stavby a objekty, které mají z politického, vojenského nebo hospodářského hlediska význam při zajišťování obrany státu, zejména pro zajištění základních funkcí státu, zabezpečení ozbrojených sil České republiky, ostatních součástí bezpečnostního systému České republiky a spojeneckých ozbrojených sil. Objekty důležitými pro obranu státu tedy rozumíme pozemky, stavby a další objekty strategického významu, jejichž poškozením, částečným nebo celkovým zničením, případně neutralizací jejich činnosti může nepřítel získat zjevné vojenské výhody a narušit tak obranu České republiky vůči vnějšímu napadení.

Vojenské ODOS[5] jsou pozemky a stavby umístěné ve vojenských újezdech a jejich příslušenství, které mají z politického, vojenského nebo hospodářského hlediska význam pro zajišťování obrany státu, zejména pro zabezpečení základních funkcí státu a zabezpečení ozbrojených sil České republiky. Vojenskými ODOS jsou dále pozemky a stavby, k nimž výkon vlastnického práva st tu a jiných majetkových práv státu vykonává Ministerstvo obrany České republiky nebo právnická osoba jím zřízená nebo založená.

Nevojenské ODOS[6] jsou pozemky a stavby určené k ochraně obyvatel, pozemky, stavby a další objekty strategického významu, které v míru, za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu mají nebo mohou mít strategický význam a které určí vláda.

Centrální přehled ODOS podléhá režimu ochrany informací ve smyslu zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsob losti (dále jen zákon č. 412/2005 Sb.) a označuje se stupněm utajení Důvěrné.

Na území České republiky jsou mimo ODOS i další objekty, které z hlediska své funkce při zajišťování obrany státu sice nemají vojenský strategický význam, ale na území správních obvodů krajů a obcí mají význam zásadní. Jsou nazývany OMN a rozumíme jimi takové objekty, které mají za stavu ohrožení státu a za válečného stavu svou povahou, funkcí nebo umístěním zásadní význam pro zabezpečení mobilizace ozbrojených sil České republiky (OS ČR) na území kraje, pro plnění opatření nutných ke spolehlivé obraně na

[5] zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, ve znění pozdějších předpisů, § 29 odst. 1 a odst. 2 písm. a)

[6] zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, ve znění pozdějších předpisů, § 29 odst. 2 písm. b), c) a d)

území kraje, k zajištění základních životních potřeb obyvatel kraje a fungování státní správy a samosprávy na území kraje.

K zajištění obrany státu se OMN rozdělují do čtyř kategorií:

1. **objekty k zabezpečení fungování státní správy a samosprávy** – zásadním posláním nebo funkcí hrají rozhodující roli v oblasti fungování státní správy a samosprávy na území kraje při zajišťování obrany ČR;

2. **objekty k zabezpečení úkolů ozbrojených sil ČR** – na území kraje jsou již v míru plánovány pro zabezpečení ozbrojených sil ČR nebo jsou k jejich zabezpečení předurčeny; dále objekty, které by mohly být za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu k zabezpečení ozbrojených sil ČR vyčleněny;

3. **objekty k zabezpečení potřeb obyvatel při zajišťování obrany ČR** – slouží na území kraje k vytvoření nezbytných podmínek pro zabezpečení života, zdraví a základních životních potřeb obyvatelstva;

4. **objekty pro zachování funkcí kraje při zajišťování obrany ČR** – jejich narušení, omezení jejich činnosti nebo zničení může vážně narušit běžný chod územně právního celku a schopnost využití obranné infrastruktury; mezi jednotlivými objekty této kategorie rozlišujeme:

a) **objekty k zabezpečení fungování státní správy a samosprávy při zajišťování obrany ČR** – budovy ústředních správních úřadů, krajských úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, krizová pracoviště ústředních správních úřadů, krajských úřadů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností hlavní, záložní – chráněná, nechráněná,

b) **objekty k zabezpečení úkolů ozbrojených sil ČR** – objekty a prostory vytipované pro využití v rámci mobilizačního rozvinutí ozbrojených sil ČR, vytipované zdroje pitné vody, objekty a sklady zvláštních obnovovacích závodů, civilní letiště, objekty podpory hostitelskou zemí, atd.,

c) **objekty k zabezpečení potřeb obyvatel při zajišťování obrany ČR** – objekty IZS, objekty určené pro zásobování pitnou vodou (zdroje, vodojemy, úpravny), objekty určené pro výrobu masa a pekárenských produktů (velkochovy, velkokapacitní sila), velkosklady potravin, masokombináty, mlýny, nemocnice, polikliniky, objekty zdravotnické záchranné služby, benzinové čerpací stanice, sklady PHM, úkrytyobyvatelstva, sklady civilní ochrany, čističky odpadních vod atd.),

d) **objekty pro zachování funkcí kraje při zajišťování obrany ČR** – mosty,

mimoúrovňové křižovatky, tunely, nadjezdy, podjezdy, viadukty, železniční stanice, elektrárny, distribuční soustavy elektřiny a plynu, sklady nebezpečných látek, telekomunikační objekty a technologická zařízení elektronických komunikací včetně rozhlasových a televizních vysílačů, rafinérie, distribuční soustavy ropy, atd.).

Ochranou OMN se rozumí taková ochrana a činnost, která umožní jejich stálou funkčnost, ochranu proti vniknutí cizích osob a ochranu proti aktivitám, které by omezily jejich provoz. Ochrana objektu se uskutečňuje technickým, fyzickým nebo kombinovaným způsobem zabezpečení. K ochraně OMN je přednostně navrhován ten subjekt, který provádí jeho ochranu již v míru – městská policie, bezpečnostní agentura nebo ochranná služba Policie ČR. Zabezpečení ochrany OMN se neprovádí silami a prostředky ozbrojených sil ČR, vybrané OMN přechází pod ochranu ozbrojených sil ČR pouze v případě jejich využívání pro potřeby ozbrojených sil ČR.

Zajišťování bezpečnosti chráněných objektů a prostorů
(ve smyslu § 48 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky)

(1) Policie zajišťuje bezpečnost chráněných objektů a prostorů. Rozsah zajišťování bezpečnosti stanoví na návrh policejního prezidenta ministr v závislosti na bezpečnostní situaci a možné míře ohrožení.

(2) Chráněným objektem a prostorem se rozumí objekty a prostory zvláštního významu pro vnitřní pořádek a bezpečnost, o němž tak rozhodne vláda; chráněným objektem a prostorem se rovněž rozumí objekt a prostor, pro který taková ochrana vyplývá z mezinárodní smlouvy.

(3) Za chráněný objekt nebo prostor se považuje rovněž objekt nebo prostor, který nesplňuje podmínku podle odstavce 2, ale ocitne se v bezprostředním ohrožení. Policie zajišťuje ochranu takového objektu nebo prostoru po nezbytnou dobu. O zajišťování této ochrany rozhoduje policejní prezident, a pokud věc nesnese odkladu, policista provádějící úkon.

(4) Při zajišťování bezpečnosti chráněného objektu nebo prostoru je policista oprávněn:

a) zjišťovat důvod vstupu osoby do objektu nebo prostoru,

b) zjišťovat totožnost vstupující nebo vycházející osoby,

c) provést prohlídku vnášené nebo vynášené věci,

d) zastavovat vjíždějící nebo vyjíždějící dopravní prostředek a provést jeho prohlídku,

e) provést prohlídku vstupující nebo vycházející osoby,

f) na dobu pobytu osoby v objektu nebo prostoru jí odebrat zbraň.

Vyhlášení bezpečnostní ochrany a přijímání opatření[7]

Jsou stanoveny čtyři stupně bezpečnostní ochrany objektů. Vyhlášení stupňů bezpečnostní ochrany, jejich rozsah a určení objektů, kterých se jednotlivé stupně týkají, jakož i přijímání dalších opatření provádí Bezpečnostní rada státu na návrh Ústředního krizového štábu. Ve výjimečných případech je Ústřední krizový štáb oprávněn vyhlásit jednotlivé stupně bezpečnostní ochrany sám. Jeho rozhodnutí však podléhá dodatečnému schválení Bezpečnostní radou státu. Opatření mohou být vyhlášena na stanovenou dobu, buď na všechny chráněné objekty, nebo jen na některé z nich, kterým hrozí nebezpečí útoku.

Doporučená opatření po vyhlášení jednotlivých stupňů

Ústřední krizový štáb na základě vyhodnocení vzniklé konkrétní situace a poznatků navrhne Bezpečnostní radě státu vyhlášení příslušného stupně bezpečnostní ochrany objektů a doporučí realizaci adekvátních opatření.

Stupeň I.

Stupeň I. se aplikuje v případě možného ohrožení teroristickou nebo jinou aktivitou proti chráněným objektům, přičemž podstatu a rozsah těchto hrozeb nelze předpovědět. Vyhlašuje se ke zvýšení úrovně bezpečnosti a připravenosti na mimořádné události, přičemž se realizují adekvátní opatření, která zahrnují:

a) provedení kontroly aktuálnosti a reálnosti zpracovaných dokumentací k zabezpečení bezpečnostní ochrany objektů, se zaměřením na havarijní a krizové plány, zabezpečení ukrytí a evakuace osazenstva objektů, ochranu předmětů chráněného zájmu,

b) zajištění trvalé přístupnosti k dokumentacím havarijních a krizových plánů;

c) proškolení všech zaměstnanců a pracovníků ostrahy objektu

[7] Usnesení bezpečnostní rady státu ze dne 22. ledna 2002 č. 260 k Instrukci pro vyhlašování jednotlivých stupňů bezpečnostní ochrany důležitých objektů.

k problematice přijímaných opatření, činnosti po vyhlášení jednotného varovného signálu, provozního řádu objektu, potřeby ostražitosti vůči osobám, které v objektu nemají stálé pracoviště, zejména pokud nesou zavazadla, ostražitosti vůči neidentifikovatelným vozidlům v areálech objektů nebo v jejich blízkosti, vůči opuštěným balíčkům nebo zavazadlům a vůči jakékoli neobvyklé činnosti uvnitř objektu a v jeho blízkosti apod.;

d) zvýšení pozornosti a důslednosti zaměstnanců ostrahy objektu při realizaci režimových opatření při vstupu osob a vjezdu vozidel do objektu (kontrola oprávnění ke vstupu osob a vjezdu vozidel, kontrola osob a jejich zavazadel, kontrola vozidel a jejich nákladů, včetně vozidel zásobování a dodavatelských organizací, omezení parkování soukromých vozidel v bezprostřední blízkosti objektu apod.);

e) stanovení konkrétních úkolů pracovníkům ostrahy objektu se zaměřením na zvýšené sledování rizikových míst průniku do objektu a zabezpečení předmětů chráněných zájmů, včetně zvýšení četnosti vnitřních i vnějších kontrolních obchůzek (výskyt podezřelých předmětů apod.);

f) prověření funkčnosti systémů elektrické zabezpečovací signalizace chráněných objektů;

g) realizaci režimových opatření u objektů, budov a místností, které nejsou pravidelně používány, jejich zabezpečení mechanickými zábrannými prostředky tak, aby se zabránilo volnému přístupu;

h) zvýšení provádění pravidelných kontrol výkonu ostrahy objektu osobami odpovědnými za zabezpečení ochrany objektu a přijímání adekvátních opatření k okamžitému odstranění zjištěných nedostatků;

i) omezení počtů vstupů a vjezdů do objektu (podle možností a charakteristiky jednotlivých objektů);

j) kontrolu došlých zásilek s ohledem na jejich možný obsah a stanovení jednoho místa pro otevírání došlých zásilek, které se nejprve prověří detekčním přístrojem a proškoleným zaměstnancem vybaveným příslušnými ochrannými pomůckami.

Stupeň II.

Stupeň II. se aplikuje v návaznosti na předchozí události, vzhledem ke zvýšené hrozbě teroristických nebo jiných aktivit namířených proti chráněným objektům. Vyhlašuje se, když hrozba roste a lze ji lépe předvídat. Ke zvýšení úrovně bezpečnosti a připravenosti se realizují adekvátní opatření, která zahrnují:

a) splnění úkolů a opatření vyplývajících z I. stupně,

b) zabezpečení trvalé dosažitelnosti zaměstnance odpovědného za realizaci bezpečnostních opatření havarijního a krizového plánu objektu (např. člen příslušného krizového štábu apod.) spolu s ostatním personálem, který je potřebný k realizaci těchto opatření;

c) zabezpečení pravidelných prohlídek a kontrol objektů, budov a místností, které nejsou pravidelně používány a trvale střeženy;

d) zabezpečení provádění prohlídek objektů, jejich okolí, budov a místností na začátku a na konci pracovní doby se zaměřením na výskyt podezřelých předmětů;

e) vymezení bezpečnostní zóny po obvodu objektu, ve které je zabezpeče no monitorování pohybu a parkování vozidel a zamezeno ukládání předmětů (např. krabic, beden, nádob na odpadky, popelnic apod.).

Stupeň III.

Stupeň III. se aplikuje v případě vzniku reálné hrozby, nebo když jsou získány zpravodajské informace naznačující, že hrozba proti chráněným objektům je bezprostředně možná. K zvýšení úrovně bezpečnosti a připravenosti se realizují adekvátní opatření, která zahrnují:

a) splnění úkolů a opatření vyplývajících z nižších stupňů;

b) zabezpečení trvalé přítomnosti zaměstnance odpovědného za realizaci bezpečnostních opatření havarijního a krizového plánu objektu, spolu s ostatním personálem, který je potřebný k zabezpečení těchto opatření;

c) zabezpečení zřízení šikan a nájezdových ramp pro kontrolu vozidel a omezení vjezdu cizích vozidel do objektu;

d) důkladné prohledání všech vozidel (včetně jejich obsahu) vjíždějících do objektu;

e) fyzické prohledání (za pomoci technických prostředků) všech zavazadel, schránek, balíčků atd., přinášených do objektu;

f) přijetí dalších opatření přesahujících možnosti jednotlivých orgánů státní správy (na základě návrhu příslušného pracoviště krizového řízení):

- posílení ochrany objektů silami a prostředky Policie ČR a Armády ČR,
- prověření a zabezpečení náhradních zdrojů zásobování zdroji energie, vody apod.,

- ověření realizace plánů ukrytí a evakuace,
- ověření aktivace náhradních pracovišť apod.

Stupeň IV.

Stupeň IV. se aplikuje v případě přímého ohrožení chráněných objektů nebo uskutečnění útoku na některý z chráněných objektů. Ke zvýšení úrovně bezpečnosti a připravenosti se realizují adekvátní opatření, která zahrnují:

a) splnění úkolů a opatření vyplývajících z nižších stupňů;

b) zabezpečení evakuace osob z objektu;

c) plnění úkolů a opatření stanovených Ústředním krizovým štábem a Bezpečnostní radou státu; z výčtu doporučených opatření pro vyhlašování jednotlivých stupňů ochrany důležitých objektů je zřejmé, že tato opatření lze téměř bezezbytku využít i pro jakékoli krizové situace a mimořádné události také v běžně užívaných (nestrategických) objektech, které nepodléhají přímému rozhodování Bezpečnostní rady státu.

Použitá literatura

[1] Směrnice pro vyhodnocování, výběr a ochranu objekktů obranné infrastruktury a stanovení rozsahu zpracovávané dokumentace (Schválená usnesením vlády ČR ze dne 23. ledna 2013 číslo 53). Ministerstvo obrany České republiky. Druhé aktualizované vydání. Praha 2012. Str. 3–9.

[2] Usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 22. ledna 2002 č. 260 k Instrukci pro vyhlašování jednotlivých stupňů bezpečnostní ochrany důležitých objektů.

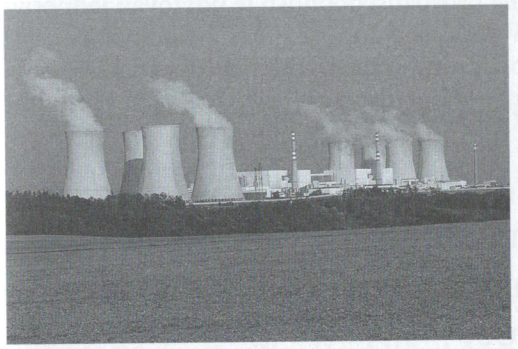

Jaderná elektrárna Dukovany. Foto Petr Adámek, Wikimedia Commons. Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d3/Nuclear.power.plant.Dukovany.jpg

2.4. Objekty se stálými úkryty

Fredegar Former (pro potřeby této publikace upravil Jaromír Kyncl)

Důležitou součástí některých významnějších objektů jsou stálé úkryty a další prostory k ukrytí a ochraně nájemníků, zaměstnanců, návštěvníků a obyvatelstva obecně za mimořádných událostí a krizových situací. Za nejrozšířenější způsob ukrytí jsou považovány jednoduché prostory ve vhodných částech bytů a obytných domů a prostory v provozních a výrobních objektech upravené právnickými a fyzickými osobami s využitím vlastních zdrojů. Zásady plánování a organizace ukrytí jsou řešeny předpisem civilní ochrany pod názvem „Ukrytí obyvatelstva". Jedná se zejména o kolektivní ochranu, tedy hromadnou, společnou ochranu obyvatel proti účinkům a následkům ozbrojených konfliktů, velkých provozních havárií a živelních pohrom. Úvodem je nutno uvést, že ústředním orgánem v oblasti ochrany obyvatelstva je Ministerstvo vnitra ČR. Konkrétní ochrana je následně rozložena na všechny úrovně veřejné správy včetně obcí. Přijetím zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále IZS), byla poprvé od roku 1935 legislativně upravena problematika civilní ochrany, respektive ochrany obyvatelstva při mimořádných událostech. Přestože rozhodující úlohu sehrává v tomto směru IZS a jeho nejvýznamnější složka Hasičský záchranný sbor ČR (HZS ČR), málokdo ví, že významné místo při zajišťování ochrany obyvatelstva našeho státu zastávají také soukromé bezpečnostní služby. Zejména při realizaci evakuačních aktivit (EVA), řešení požadavků požární prevence a v neposlední řadě při zajišťování ochrany kritické infrastruktury. Opatření ochrany obyvatelstva jsou zapracována do havarijních plánů krajů a vnějších havarijních plánů výrobních subjektů. V trvalé provozuschopnosti je udržován jednotný systém varování a vyrozumění. V současné době je u nás vybudováno 5 430 stálých krytů, přičemž samotný ochranný systém pražského metra disponuje celkovou kapacitou 1 007 570 osob, což představuje přibližně 12 % všech občanů České republiky.

Rozdělení stálých krytů

- stálé protiradiační úkryty (SPRÚ)
- stálé protiradiační úkryty zesílené (SPRÚ-Z)
- stálé tlakové odolné úkryty (STOÚ)
- ochranný systém metra (OSM)

- ochranný systém strahovského automobilového tunelu (OSSAT)
- protiradiační úkryty budované svépomocí (PRÚ-BS)
- protiradiační úkryty budované svépomocí polním způsobem (PRÚ-BS-PZ)
- chráněná pracoviště – ochranné stavby
- improvizované úkryty – při vzniku mimořádných událostí

Základní charakteristika úkrytů

SPRÚ jsou dvouúčelově využívané prostory stavebních objektů, zabezpečující ochranu osob před účinky radioaktivního zamoření, ozáření a světelného záření. Budují se investičním způsobem již v době míru, doba pobytu ukrývaných osob se v nich předpokládá do 72 hodin. Umožňují hygienickou očistu osob zamořených radioaktivními látkami.

SPRÚ-Z se budují obdobným způsobem jako SPRÚ, ale navíc zohledňují ekvivalentní statické zatížení obvodových stěn a stropů v rozsahu od 10 do 25 kPa.

STOÚ jsou budovány převážně jako dvouúčelově využívané úkryty zajišťující ochranu osob proti:

- tlakové vlně jaderného výbuchu (200, 100 a 50 kPa) ve třídě odolnosti 3, 4 a 5,
- pronikavé radiaci, radioaktivnímu zamoření a světelnému záření,
- elektromagnetickému impulzu (jsou-li vhodně upraveny),
- tepelnému účinku při požárech,
- účinkům otravných látek a bakteriologických (biologických) prostředků.

OSM má všechny ochranné vlastnosti jako STOÚ (může poskytnout úkryt přibližně pro 342 100 osob).

OSSAT nabízí možnost ukrytí asi 15 000 osob.

PRÚ-BS slouží v případě vyhlášení nouzového nebo válečného stavu či jaderné havárie. Zřizují se ponejvíce dodatečnou úpravou vhodných sklepních nebo suterénních prostorů budov a staveb – jejich přeměnou na protiradiační

úkryty, které zabezpečí ochranu ukrývaných osob před radioaktivním zamořením, vnějším i vnitřním ozářením a světelným zářením.

PRÚ-BS-PZ jsou budovány v době vyhlášení nouzového nebo válečného stavu a při jaderné havárii. Navrhují se tam, kde není dostatek vhodných podzemních, zapuštěných, případně přízemních prostorů v budovách a stavbách. Budují se zpravidla jako zeminou zakryté zákopy.

Chráněná pracoviště jsou ochranné stavby, které slouží ochraně obyvatel po vyhlášení nouzového nebo válečného stavu k zabezpečení úkolů, jež souvisejí s ochrannou politikou státních orgánů a řízením záchranných a likvidačních prací. Zřizují se již v době míru jako samostatně stojící nebo ve vybraných stálých úkrytech.

Improvizované úkryty se budují k ochraně obyvatelstva v případě vyhlášení krizových stavů, a to nouzového stavu nebo stavu ohrožení státu a v době válečného stavu v místech, kde nelze k ochraně obyvatelstva využít stálých úkrytů.

Použitá literatura

FORMER, Fredegar: *Ochrana obyvatelstva – úloha SBS při zajišťování.* In: Bezpečnost s profesionály. Čís. 2. KPKB ČR. Praha 2012. Str. 5–6.

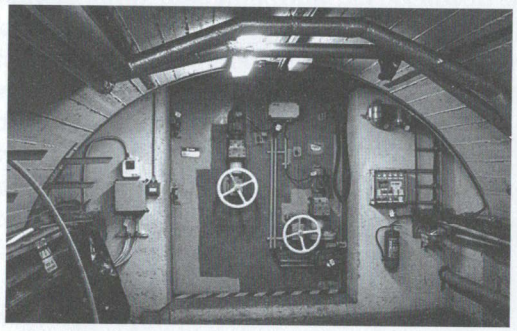

Zázemí krytu civilní ochrany na Strahově. Foto Jiří Benák, iDnes.cz. Zdroj: http://technet.idnes.cz/foto.aspx?r=tec_reportaze&c=A110503_135145_praha-zpravy_sfo&foto=JB3ae0ab_18.jpg

3. NORMATIVNÍ STANDARDY ZABEZPEČENÍ OBJEKTŮ

Jaromír Kyncl

Evropské normy jsou zpracovávány evropskými normalizačními organizacemi CEN – European Committee for Standardization (Evropský výbor pro normalizaci) a CENELEC – European Committee for Electrotechnical Standardization (Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice). V oblasti poplachových systémů působí technická komise CENLEC/TC79 a oblastí EPS se zabývá komise CEN/TC72. V oboru poplachových systémů vytváří normy tzv. oborové standardy, které řeší problematiku:[1]

- funkčních požadavků na jednotlivá zařízení,
- metody zkoušení prokazující splnění těchto funkčních požadavků,
- požadavky na vlastnosti vztahující se ke klimatické odolnosti,
- metody zkoušení prokazující splnění klimatické odolnosti,
- systémové požadavky vztahující se k podmínkám nasazení těchto systémů,
- návody a doporučení na aplikaci poplachových systémů.

Normy jsou rozděleny do skupin podle oblasti a způsobu využití. Následující řada evropských norem uvádí ostatní požadavky (například požadavky na provedení), které jsou použitelně pro specifické typy poplachových systémů:

- EN 50131 Poplachové systémy – Elektrické zabezpečovací systémy
- EN 50132 Poplachové systémy – Systémy televizních okruhů CCTV
- EN 50133 Poplachové systémy – Systémy kontroly a řízení vstupu
- EN 50134 Poplachové systémy – Systémy přivoláni pomoci

[1] MALÝ, Luděk: *Návrh metodiky řešení elektronického zabezpečení objektu.* Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně. Brno 2008. Str. 8.